

Ledende principper for enhver psykoanalytisk akt

Eric Laurent

Første princip

Psykoanalysen er en talepraksis. Den involverer to parter: analytikerens og analysandens bragt sammen i en enkelt psykoanalytisk seance. Analysanden taler om, hvad der bringer ham der, sin lidelse, sit symptom. Dette symptom er fremsat i det ubevidstes materiale, skabt af ting, der er blevet sagt til subjektet, der har såret ham, og ting, der er umulige at sige og som forårsager hans lidelse. Analytikerens punktuerer analysandens sigen og gør det muligt for ham at væve tråden for hans ubevidste. Sprogets kræfter og de sandhedseffekter, som det muliggør, det som kaldes fortolkningen, er selve kraften i det ubevidste. Fortolkningen viser sig lige såvel ved analysandens som analytikerens side. De har dog ikke samme forhold til det ubevidste, eftersom en af dem allerede har bragt denne erfaring til afslutning, mens den anden ikke har.

Andet princip

Den psykoanalytiske seance er et sted, hvor de mest stabile identifikationer, som subjektet er fikseret til, kan opløses. Psykoanalytikerens autoriserer denne distance i forhold til vaner, normer og regler, som analysanden underkaster sig selv uden for seancerne. Han autoriserer en radikal udspørgen af grundlagene for enhvers identitet. Han er i stand til at moderere den radikale natur i denne udspørgen ved at tage højde for den kliniske partikularitet ved ethvert subjekt, der henvender sig til ham. Han tager ikke andet i betragtning. Dette definerer partikulariteten ved psykoanalytikerens plads, når han opretholder sin udspørgen, åbningen, gåden hos subjektet, der har opsøgt ham. Han identificerer sig derfor ikke med nogle af de roller, som hans samtalepartner ønsker han påtager sig, eller med nogen myndighed eller noget ideal, der allerede eksisterer i civilisationen. En analytiker er i en vis forstand den, der ikke kan tilskrives noget andet sted end den plads, hvorfra begæret udspørges.

Tredje princip

Analysanden henvender sig til en analytiker. Han tillægger ham følelser, anskuelser og forventninger som en reaktion på, hvad han siger, og han ønsker at agere ud fra de anskuelser og forventninger, som han foregriber. Dechifreringen af meningen i udvekslingerne mellem analysand og analytiker er ikke det eneste, der er på spil. Der er også talerens intention. Det er et spørgsmål om at genvinde noget tabt hos denne samtalepartner. Denne generhvervelse af et objekt er nøglen til den freudianske myte om driften. Den funderer overføringen, der binder de to parter sammen. Lacans formulering om, at subjektet modtager sin egen meddelelse fra den Anden i omvendt form, indbefatter både dechifreringen og ønsket om at agere i forhold til den, som man henvender sig til. Når analysanden taler, ønsker han i sidste instans, uden for meningen i det han siger, i den Anden at nå frem til partneren for sine forventninger, anskuelser og sit begær. Han sigter efter partneren i sit fantasme. Psykoanalytikerens, der i kraft af den analytiske erfaring er oplyst om sit eget fantasme, tager dette i betragtning. Han afholder sig fra at agere i sit fantasmes navn.

Fjerde princip

Overføringen bånd forudsætter et sted, "den Andens sted", som Lacan siger, der ikke er styret af en partikulær anden. Det er stedet, hvor det ubevidste er i stand til at fremkomme med størst mulig frihed af sigen og dermed at erfare tilløkkelserne og vanskelighederne hermed. Det er også stedet, hvor figurerne med fantasme-partneren kan blive lagt frem i deres mest komplicerede spejllig. Det

er derfor, at den psykoanalytiske seance ikke tillader nogen tredje med dennes ydre blik på selve den proces, der er på spil. Den tredje ville blive reduceret til den Andens sted.

Dette princip udelukker derfor indgriben fra enhver autoritær tredje part, der søger at fastsætte både en plads for den enkelte og et præetableret mål for den psykoanalytiske behandling. Den evaluerende tredje part indskrives i serien af tredje parter, hvis autoritet ligger uden for det, der er på spil mellem analysanden, analytikeren og det ubevidste.

Femte princip

Der findes ingen standardbehandling, ingen generel procedure hvormed seancen og den psykoanalytiske behandling er styret. Freud brugte skakmetaforen for at indikere, at der kun var regler og typiske træk i begyndelsen og afslutningen af et spil. Ganske vist har algoritmer, der efter Freud har gjort det muligt at formalisere skak, fået større indflydelse. Når de forbindes med en computers kalkulerende kraft, gør de det muligt for en maskine at slå en menneskelig spiller. Dette ændrer ikke ved den kendsgerning, at psykoanalysen i modsætning til skak ikke kan præsenteres i form af en algoritme. Vi kan se dette hos Freud, der videregav psykoanalysen ved hjælp af partikulære cases: Rottemanden, Dora, Lille Hans osv. Med Ulvemanden gik case-historien ind i en krise. Freud kunne ikke længere fastholde kompleksiteten af processen, der udfoldede sig, i en fortællings enhed. Langt fra at kunne reduceres til en teknisk procedure har erfaringen med psykoanalysen kun en regelmæssighed: originaliteten ved et scenario, hvorigennem den subjektive singularitet dukker op. Psykoanalysen er derfor ikke en teknik, men en diskurs, der opmuntrer enhver til at skabe sin singularitet, sin undtagelse.

Sjette princip

Længden af behandlingen og udfoldelsen af seancerne kan ikke standardiseres. Længden af Freuds behandlinger varierede. Der var behandlinger, der varede en enkelt seance som psykoanalysen med Gustav Mahler. Der var også behandlinger, der varede fire måneder som Lille Hans, et år som Rottemanden, flere år som Ulvemanden. Siden er der sket en forøgelse af variationen og forskelligheden. Applikationen af psykoanalysen, uden for konsultationsrummet, inden for det mentale sundhedsmiljø har desuden bidraget til variationen af længderne af den psykoanalytiske behandling. Variationen af kliniske cases og af de livsaldre, som psykoanalysen er blevet appliceret på, gør det muligt at iagttage, at varigheden af behandlingen nu bedst kan defineres som "skræddersyet". En behandling fortsætter til det punkt, hvor analysanden er tilstrækkeligt tilfreds med det, som han har erfaret, til at forlade analytikeren. Målet er ikke tilpasningen til en norm, men subjektets samtykke med sig selv.

Syvende princip

Psykoanalysen kan ikke bestemme sin hensigt og sit mål i termer for en tilpasning af subjektets singularitet til normer, regler eller bestemmelser for realitetsstandarder. Psykoanalysen har frem for alt opdaget subjektets afmagt i forhold til at opnå en fuld seksuel tilfredsstillelse. Denne afmagt betegnes af termen kastration. Psykoanalysen har foruden med Lacan formuleret umuligheden af en norm i forholdet mellem de to køn. Hvis der ikke er nogen fuld tilfredsstillelse og hvis der ikke er nogen norm, er det op til enhver at opfinde en partikulær løsning, der bygger på dennes symptom. Enhvers løsning kan være mere eller mindre typisk, mere eller mindre etableret på traditionen eller de fælles regler. Personen kan derimod ønske bruddet hermed eller ønske en særlig hemmelighed. Det står dog tilbage, at forholdet mellem kønnene dybest set ikke har nogen løsning, der gælder "for alle". Dette forhold forbliver i den forstand mærket af det uheldeligheds sejl, og der

vil altid være noget, der fejler. Hos den talende væren stammer kønnet fra "ikke alt".

Ottende princip

Den analytiske dannelse kan ikke reduceres til normer for universitær dannelse eller evalueringer af, hvad der er opnået i praksis. Den analytiske dannelse hviler, fra og med den blev etableret som diskurs, på tre fødder: seminarer med teoretisk dannelse (para-universitær), den psykoanalytiske kandidats bestræbelse på at blive i en psykoanalyse helt til dens afslutning (herfra stammer dannelseseffekterne), den pragmatiske transmission af praksisen i supervisioner (konversation mellem ligestillede om praksis). Freud troede på et tidspunkt, at der var muligt at bestemme psykoanalytikerens identitet. Selve psykoanalysens succes, dens internationalisering, de mangfoldige generationer der har fulgt hinanden over et århundrede, har vist, hvor illusorisk denne definition af psykoanalytikerens identitet er. Definitionen af psykoanalytikerens indbefatter variationen i denne identitet. Den er selve denne variation. Definitionen af psykoanalytikerens er ikke et ideal, den indbefatter selve psykoanalysens historie og historien for det, der er blevet kaldt psykoanalytiker i forskellige diskursers kontekster.

Benævnelsen psykoanalytiker indbefatter modsatrettede komponenter. Det er nødvendigt med en akademisk, universitær eller tilsvarende dannelse fremhævet af den generelle tildeling af grader. Det er nødvendigt med en klinisk erfaring, der videregives i sin partikularitet under kontrol med ligestillede. Det er nødvendigt med den radikalt singulære erfaring i behandlingen. Niveauerne for det generelle, det partikulære og det singulære er heterogene. Den psykoanalytiske bevægelses historie er en historie om uoverensstemmelser omkring eller fortolkninger af denne heterogenitet. Den udgør også en del af psykoanalysens Store Konversation, der gør det muligt at afgøre, hvem der er psykoanalytiker. Denne tale er istandbragt via procedurer i fællesskaber, der udgøres af psykoanalytiske institutioner. Psykoanalytikerens er i den forstand aldrig alene, han afhænger ligesom vitsen af en Anden, der anerkender ham. Denne Anden kan ikke reduceres til en normativ, autoritær, regulerende, standardiseret Anden. Psykoanalytikerens er den, der bekræfter, at han fra erfaringen har opnået, hvad han kunne forvente heraf, og derfor at have passeret en 'passe', som Lacan kaldte det. Han bevidner her at have passeret sine blindgyder. Den samtale, som han ønsker at opnå en bekræftelse af denne passage fra, finder sted i institutionelle rammer. Den indskrives mere grundlæggende i den Store Konversation mellem psykoanalysen og civilisationen. Psykoanalytikerens er ikke autist. Han ophører ikke selv med at henvende sig til den velvillige samtalepartner, den oplyste opinion, som han ønsker at flytte og berøre til fordel for den psykoanalytiske årsag.

Oversat af Anya Berman efter E. Laurent: "Principes directeurs de l'acte psychanalytique", i http://www.wapol.org/fr/destacados/destacados.asp?laurent_principes.html